

Ginta Gerharde-Upeniece

Kultūras mantojums: muzeji, bet ne tikai ...

Tradicionāli ar kultūras mantojumu nodarbojas muzeji, taču mantojuma pilnvērtīgai apzināšanai un izmantošanai sabiedrības interesēs var un vajag iesaistīties daudz plašākam interesentu lokam. 2009. gada 29.aprīlī Valmieras Novadpētniecības muzejā notika starptautiska konference „Kultūras mantojums: muzeji, bet ne tikai ...”, kurā no dažādiem skatu punktiem tika pārrunāta muzeju lomu saistībā ar kultūras mantojuma saglabāšanās problēmām. Konferenci arī netiešā veidā varētu salīdzināt ar Muzeju nakts tēmu „Ceļojums”. Lektori piedāvāja stāstījumus, kuros katra personīgā pieredze un muzeju kā institūciju attīstība parādīta problēmu pieteikums un risinājums, vai diemžēl garām palaistās iespējas. Termina (materiālais un nemateriālais kultūras mantojums) mūsdienīga interpretācija izvirza jautājumu par muzeju robežām, uzņemoties koordinatora lomu un strādājot ar dažādu nozaru sadarbības partneriem.

Turaidas muzejrezervāta direktore **Anna Jurkāne** atgādināja, ka 20. gadsimta 90. gados netika pieļauta Turaidas vēsturiskā centra izsaimniekošana, jo to mērķtiecīgi pārņēma muzejrezervāts, veidojot dzīves telpas kvalitāti un harmonisku vidi. Vidzemes augstskolas dekāns **Jānis Kalnačs** ieskicēja, cik uzmanīgi pašu izpētītais ir jāpiedāvā tūrisma nozarei, tātad – ceļotājiem, lai stāsts par kultūras objektu nestu informatīvu slodzi nevis „atraktīvais” un „interesantais” kļūtu par pašmērķi. **Baiba Krogzeme Mosgorda**, LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta pētniece, iepazīstināja ar Latviešu folkloras krātuvi un tās sadarbību ar novadpētniecības muzejiem, plašāk ieskicējot kopīgi paveikto Salacgrīvā. **Dagnija Baltiņa**, UNESCO Latvijas Nacionālās komitejas ģenerālsekretāre, mūs aizveda virtuālā ceļojumā un iepazīstināja auditoriju ar UNESCO

dokumentārā mantojuma programmu „Pasaules atmiņa”, kas tiek īstenota kopš 1992. gada. Dokumentārā mantojuma saglabāšanas un reģistrēšanas jomā sadarbojas dažādas institūcijas un organizācijas, tai skaitā muzeji, bibliotēkas un arhīvi.

Ja interdisciplinārajā sadarbībā aktuāls ir jautājums par robežām, kuras nosaka nozaru profesionāļi, tad muzeju un kolekcionāru attiecībās galvenais ir kopēju interešu saskaņošana starp institūciju un privātpersonu. Nacionālā mākslas muzeja direktore **Māra Lāce** uzdeva retorisku jautājumu: vai privātkolekcionāri muzejam ir konkurenti vai sabiedrotie? Šodien muzejs ir spēlētājs mākslas tirgū, ieguvums ir iespējams vienīgi tad, ja abas puses vienojas par savstarpēju sadarbību. Savukārt, Elzasas reģiona vēsturisko pieminekļu glabātājs **Fransuā Petrī** runāja par izpratnes trūkumu un kultūras vērtību zudumiem, ja bagātīgi veidotā brāļu Hornu privātkolekcija laikus netiek pārņemta Strasbūras pilsētas pārraudzībā.

Francijas Franškontē novada Tehnikas un tradīciju muzeju galvenais mantojuma glabātājs, Sorbonas universitātes muzeoloģijas pasniedzējs **Filips Meiro**, konferences dalībniekus iepazīstināja ar reģiona attīstību, kas robežojas ar Šveici. Tomēr ceļojums aptvēra ne tikai ģeogrāfisku ekskursu, bet Latvijā līdz šim ne tik plaši izvērsto tēmu par ekomuzejiem. Viņš atgādināja par muzeju sociālo lomu sabiedrībā, uzsverot domu, ka muzejam ir jāmainās līdzī laimam, bet vienlaikus jāuzņemas atbildība par pamatvērtību pareizu izpratni.

Konferences vieta - Valmiera nav izvēlēta nejauši, šogad Valmieras muzejs svin 50. jubileju. **Indra Vīlistere**, Valmieras Novadpētniecības muzeja Krājuma nodaļas vadītāja noslēdza tikšanos ar ceļojumu laikā un telpā ar stāstu, kas aizsākās ar muzeja tapšanu no nulles punkta kara izpostītā vidē līdz procesam, kad muzejs pamazām kļūst par Valmieras vecpilsētas kultūrvides veidotāju.

Starptautiskais forums vēlreiz parādīja, ka darbs kultūras mantojuma saglabāšanā un popularizēšanā ir dažādu nozaru dialoga platforma, kur muzejam ir jāspēj paraudzīties plaši un atvērti, bet arī mantojuma izpratnē nedrīkst palaist garām šķietami sīkas lietas. Konferences organizatori – Valmieras pašvaldība, Valmieras muzejs, Francijas Kultūras centrs Rīgā, Muzeju valsts pārvalde, ICOM Latvija, Vidzemes plānošanas Lejasreinas departaments pateicas lektoriem un dalībniekiem, kā arī Valsts Kultūrkapitāla fondam par atbalstu.